

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

GÖLBAŞI İLÇE EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
NEZARETHANELERİ ZİYARETİ

(Rapor No: 2021/11)

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 13.07.2021 tarih ve 2021/173
sayılı kararında oy birliği ile kabul edilmiştir.)

TEMMUZ 2021

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	3
A. GİRİŞ.....	4
B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER.....	5
C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	12

KISALTMALAR

BM : Birleşmiş Milletler

CMK : Ceza Muhakemesi Kanunu

CPT : Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi

OPCAT : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol

PVSK : Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu

TİHEK : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM : Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: "bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır. ”
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-1 bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi" ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) yer almaktadır. CMK'nın 99'uncu maddesinde ise "gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği" hükme bağlanmıştır.
5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4 üncü maddesine göre nezarethane; "şüpheli

veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1 -j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine Kurum tarafından 05.03.2021 tarihinde habersiz ziyaret gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09/02/2021 tarihli 147 numaralı toplantısında alınan karar ve 04/03/2021 tarihli TİHEK Başkanlık oluru üzerine Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerine 05/03/2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
9. Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğü bünyesinde Osman Tan Polis Merkezi Amirliği ile İncek Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliğinde nezarethaneler bulunmaktadır. Müdürlük bünyesindeki nezarethanelerin ziyareti esnasında 2 özgürlüğünden mahrum bırakılan ile görüşülmüştür.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

Osman Tan Polis Merkezi Amirliği

10. Osman Tan Polis Merkezi Amirliğinde 2 adet nezarethane bulunmaktadır. Nezarethaneler binanın bodrum katında olup biri kadın, diğeri erkekler için ayrılmış durumdadır. Nezarethanelerden büyük olanı 16 metrekare (4x4), yerle tavan arası 2.80 metredir. Küçük olanı ise 7.70 metrekare (2x3.85), yerle tavan arası 2.80 metredir.
11. Fazla sayıda tutulan olması durumunda yine Gölbaşı İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı olan İncek Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliğinde bulunan nezarethanelerden

yararlanılmaktadır. İncek Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliği de ziyaret tarihinde heyetçe ziyaret edilmiş ve gerekli incelemelerde bulunulmuştur.

12. Nezairethane girişinde onaylanmış nezairethane talimatının asılı olduğu, nezairethanelerde ise sanık hakları formu veya başkaca broşür, kitapçık gibi materyallerin bulunmadığı görülmüştür. Yapılan görüşmede bilgilendirmenin Sanık Hakları Formu ile sağlandığı belirtilmiştir.

13. Yabancı uyruklu vatandaşlara tercüman tahsis edilmektedir. Kolluk birimince suç isnadı ile ilgili yabancı vatandaşlara anlayacakları dilde haklarını gösteren formların düzenlendiği anlaşılmış olup, konu ile ilgili daha önce düzenlenen örnek belgeler tarafımıza iletilmiştir.

14. Nezairethane kapıları demir malzemeden imal edilmiştir, zemin ise beton üzerine Marley kaplamadır. Koridor zemini fayanstır. Duvarların delinme ve benzeri girişimlere dayanıklı ve sağlam olduğu, zemin ve duvar renklerinin rahatsız edici renklerden olmadığı, nezairethane içerisinde kalorifer veya askılı tesisat borularının olmadığı görülmüştür. Nezairethanedeki mevcut tutulan sayısından daha fazla sayıda battaniyenin bulunduğu, battaniyelerin eski olduğu ve temiz bir görüntüye sahip olmadığı; yastık bulunmadığı görülmüştür. Görevlilerce verilen battaniyelerin ihtiyaç durumunda sık sık yıkandığı, ekonomik ömrünü tamamlayan malzemelerin yenileri ile değiştirildiği ifade edilmiştir.

15. Nezairethanedeki yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulunmaktadır ve bu yerler ahşap malzemeden üretilmiştir. Oturma alanları üzerinde herhangi bir yumuşak mat veya şilte bulunmamakta olup özgürlüğünden mahrum bırakılanlar doğrudan ahşap malzeme üzerinde oturmakta veya uyumaktadır.

16. Nezairethane temizliğinin kurum personeline giriş ve çıkış işlemlerinin öncesi ve sonrasında yapıldığı, belediye ekiplerinin de haftada iki gün dezenfekte işlemi yaptığı bilgisi paylaşılmıştır. Nezairethane odalarının ve koridorun temiz olduğu görülmüştür.

17. Nezairethanelerde havalandırma, koridorda bulunan kilitlenebilir camın açılması suretiyle sağlanmaktadır. İçerisi heyete havasız gelmemiş, yeteri kadar havalandırma imkânının olduğu değerlendirilmiştir. Isınma koridorda bulunan küçük boyutta bir petek ile sağlanmaktadır. Tutulanla yapılan görüşmede üşümediğini, ısınma sorununun olmadığını belirtmiştir. Mevcut bir soğutma sistemi ise bulunmamaktadır.

18. Nezairethaneler doğal ışığı neredeyse hiç almamaktadır. Nezairethane pencereleri beton duvarı görmektedir. Aydınlatma nezairethane koridoru tavanında bulunan floresan lamba ve

nezarethane koridoru duvarında bulunan projektör ile sağlanmaktadır. Yetkililerce güvenlik kameralarının daha sağlıklı bir görüntüye sahip olması maksadıyla, koridorda bulunan ışıktandırmanın sürekli olarak tam kapasite çalıştığı ifade edilmiştir. Nezarethanede tutulan kişi ile yapılan görüşmede de projektör ışığının hücre içine doğru geldiği ve özellikle gece uyumada rahatsız edici olduğu ifade edilmiştir.

19.Acil tıbbi durumlarda 112 Çağrı Merkezinden yardım istendiği, ilk yardım sertifikası bulunan personelle ilk müdahalenin yapıldığı, sürekli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel refakatinde ilaçlarını kullanması imkanı tanındığı, bulaşıcı hastalıkları önlemek amacıyla nezarethanelerin Gölbaşı Belediyesi personeline 15 günde 1 defa dezenfekte edildiği, nezarethane girişinde dezenfektan bulunduğu bilgisi alınmıştır.

20.Tutulanların yemek ihtiyacının Destek Büro Amirliği tarafından 1 yıllık ihale usulü ile sabah-akşam kumanya şeklinde ve nezarethanede bulunan kişi sayısına göre anlaşmalı firmadan sağlandığı, gelen yemeklerin kontrol edildikten sonra tutulanlara verildiği, su ihtiyacının hazır şişelenmiş su kullanılarak giderildiği bilgisi alınmıştır. Yine tutulanların acil ihtiyaçları için, 7/24 kamera sistemi ile nezarethane sorumlusu tarafından gözlem yapıldığı, kameralardan ortam sesinin duyulduğu, tutulanların sesle bir ihtiyaçlarını bildirmeleri halinde uygun olan taleplerinin yerine getirildiği görevlilerce ifade edilmiştir.

21.Nezarethanede 2 adet alaturka tuvalet, 2 adet sıcak su imkânı bulunan duş ve 1 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve duş alanlarının yeterli büyüklükte ve fayansla kaplı olduğu ancak sabun, tuvalet kâğıdı, dezenfektan gibi temizlik ürünlerinin bu alanlarda olmadığı görülmüştür. Görevliler kötü amaçlı kullanımı engellemek amacıyla istenildiği takdirde ve tuvalet ihtiyacının karşılanacağı zaman temizlik ürünlerinin verildiğini belirtmiştir. Tuvaletlerden biri ile duş alanlarının yeterince temiz olmadığı görülmüştür. Yeni kullanım sonucu öyle bırakıldığı bilgisi alınmıştır. Engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, duş ve lavabo bulunmamaktadır.

22.İfade alma ve avukat görüşme odası bulunan Osman Tan Polis Merkezi Amirliğinde, Avukat görüşme odasının 1,3 metre genişliğinde, 4 metre uzunluğunda, 3 metre yüksekliğinde, içerisinde birer adet masa ve sandalyenin bulunduğu, ancak odanın amacına uygun şekilde kullanıma imkân vermeyecek ölçüde eski ve kullanılmamış dosyalar için depo olarak kullanıldığı, ortamın temiz ve düzenli bir görüntüsünün olmadığı, dosya kapaklarının yerlerde dağınık vaziyette olduğu, havalandırmasının olmadığı, oda lambasının geç yandığı görülmüştür. Görevliler ziyaret tarihi itibarıyla kurum içi bir düzenleme faaliyeti olduğundan

bu şekilde eksikliklerin olduğunu ifade etmişlerdir. Ses izolasyonu için deneme yapılmış ve bu konuda sıkıntının olmadığı anlaşılmıştır. İfade alma oda sayısının ise 2 olduğu, kamera ile izleme ve dinlemenin yapıldığı, yeterli masa ve sandalyenin bulunduğu anlaşılmıştır.

23.Osman Tan Polis Merkezi Amirliği personeline Eğitim Şube Müdürlüğü koordinesinde 02-05/11/2020 tarihlerinde Hizmet içi Eğitim kapsamında 2 Saat insan hakları konulu ders verildiği, ancak 2020 yılında planlanan konferans ve eğitimlere Korona virüs (COVİD-19) salgını sebebiyle ara verildiği bilgisi alınmıştır.

24.Kurumda 24 Saat esasına göre çalışan yeteri kadar kadın ve erkek personel bulunmaktadır.

25.Osman Tan Polis Merkezi Amirliğinde toplam 7 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethane bölümünde, koridoru ve nezarethaneleri gösteren kameralar 7/24 kayıt yapmakta olup, görüntüleri saklama süresi 30 gündür. Görüntüler anlık olarak görevlilerce takip edilmektedir. Elektrik kesintisi durumunda kurumda jeneratör bulunmaktadır.

26.Kayıt defterlerinde yapılan fiziki incelemede, defterlerin; nezarete alınacak kişinin kimlik bilgileri, gözüne alınmasına ilişkin esas bilgiler, giriş işlemlerine ilişkin bilgiler, şüpheli ile ilgili işlemlere ilişkin bilgiler ve çıkış işlemlerine ilişkin bilgileri ihtiva ettikleri, bu başlıklar altında ayrıntılı olarak kayıt işlemlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.

27.Ziyaret sırasında gözaltında bulunan, özgürlüğünden mahrum bırakılan bir kişi ile görüşme yapılmıştır. Özgürlüğünden mahrum bırakılan, nezarethaneye 04 Mart Perşembe'yi 05 Mart Cuma'ya bağlayan gece saat 00.30 sıralarında getirildiğini, ihtiyaçlarının karşılandığını, yakınlarına haber verildiğini, nezarethaneye getirilmeden önce doktora götürüldüğünü, nezarethanede onurunu zedeleyecek veya fiziksel olarak kötü muamele teşkil edecek herhangi bir olay yaşamadığını, kahvaltısının geldiğini; ancak haklarına ilişkin bilgilendirme yapılmadığını, hangi haklara sahip olduğunu bilmediğini, kendisine yakalama ve haklarına ilişkin tutanakların verilmediğini, tuvalet kullanımı için sabun ve tuvalet kâğıdı istemesi gerektiğini bilmediğini, maskeyi kendisinin temin ettiğini, ahşap oturma yerlerinin uyumak ve oturmak için rahatsız edici ve genişliğinin yetersiz olduğunu, aydınlatmada kullanılan projektörün gece uyumasını zorlaştırdığını belirtmiştir.

B. İncek Şehit Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliği

28.İncek Şehit Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliğinde giriş katta biri kadınlar, diğeri erkekler için ayrılmış 2 adet nezarethane bulunmakta olup gerektiğinde bu nezarethaneden

Gölbashi İlçe Emniyet Müdürlüğünün diğeri adli birimleri de yararlanmaktadır. Nezarethane boyutları; Yükseklik: 2.80 m, Boy: 3.50 m, En: 2.80 m şeklindedir.

- 29.Fazla sayıda tutulan olması durumunda en yakın kolluk birimlerinin (Emniyet ve Jandarma) nezarethanelerinden faydalanılmaktadır. Kadın özgürlüğünden mahrum bırakılanların bulunmadığı ve nezarethanelerden birinin dolu olması durumunda kadınlar için ayrılmış olan nezarethanede erkek özgürlüğünden mahrum bırakılanların tutulabildiği yetkililerce ifade edilmiştir.
- 30.Nezarethane Talimatnamesi giriş kısmında duvarda asılıdır. Yönetmelik ise girişte yerde bulunmaktadır. Yetkililer duvarlar yeni boyandığı için bu şekilde konulduğunu tekrar duvara asılacağını belirtmişlerdir.
- 31.Özgürlüğünden mahrum bırakılanın yabancı olması durumunda tercüman tahsis edildiği, ifadenin tercüman ile birlikte alındığı ve özgürlüğünden mahrum bırakılan kişinin haklarının tercüman vasıtasıyla bildirildiği, bu kişilerin anlayacakları dilde haklarını gösteren formların mevcut olmadığı bilgisi alınmıştır.
- 32.Nezarethane kapıları demir malzemedен imal edilmiştir. Nezarethane tabanının temizliği kolay yapılabilen ve insan sağlığına uygun malzeme ile kaplandığı, duvarların delinme ve benzeri girişimlere dayanıklı ve sağlam olduğu, zemin ve duvar renklerinin rahatsız edici renklerden olmadığı, yeterli miktarda ve temizlikte battaniyenin temin edildiği, nezarethane içerisinde kalorifer veya askılı tesisat borularının olmadığı görülmüştür. Ancak yastık bulunmayan nezarethanelerde battaniyelerin de yıpranmış olduğu anlaşılmaktadır. Kullanılan battaniyelerin temizliğinin anlaşmalı bir otel tarafından yapılmakta olduğu ayrıca Polis Merkezi Amirliğinde bulunan çamaşır makinası ile yıkandığı bilgisi alınmıştır. Koridorlar fayans ile döşenmiştir.
- 33.Nezarethanede yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulunmaktadır. Bu yerlerin üzeri suni deri kaplamadır ve içerisinde yumuşaklık sağlayan dolgu malzemesi kullanılmıştır. Kullanımının rahat olduğu görülmüştür. Bu yerlerin temizliğinin deterjanlı bezler ile silinerek yapıldığı bilgisi alınmıştır.
- 34.Tüm nezarethanenin rutin olarak haftada iki kez temizlendiği, tutulanların çıkış işlemleri tamamlandıktan sonra ayrıca temizlik yapıldığı bilgisi alınmıştır. Nezarethanenin genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

- 35.Havalandırma, havalandırma pencereleri ile sağlanmaktadır. İçerisi heyete havasız gelmemiştir. Isınma doğalgaz ile sağlanmaktadır. Kalorifer petekleri yenidir. Isınma ile ilgili bir sorun olmadığı gözlenmiştir. Havalandırma, ısıtma/soğutma tutulanların istek ve ihtiyacına göre ayarlanabildiği bilgisi alınmıştır.
- 36.Giriş katta bulunan nezarethanelere doğal ışık gelmektedir. Hücre pencerelerinden de doğal ışık girebilmektedir. Aydınlatma nezarethane koridoru tavanında bulunan floresan lamba ve nezarethane koridoru duvarında bulunan projektör ile sağlanmaktadır.
- 37.Acil tıbbi durumlarda 112 Çağrı Merkezinden yardım istendiği, ilk yardım sertifikası bulunan personelle ilk müdahalenin yapıldığı, sürekli ilaç kullanan tutulanlara nezarethane sorumlusu personel refakatinde ilaçlarını kullanması imkanı tanındığı, bulaşıcı hastalıkları önlemek amacıyla nezarethanelerin Gölbaşı Belediyesi personeline dezenfekte edildiği, ayrıca rutin olarak haftada 2 kere ilaçlama yapıldığı bilgisi alınmıştır. Sürekli veya geçici görevlendirilen her hangi bir sağlık personeli bulunmamaktadır.
- 38.Tutulanların yemek ihtiyacı sabah-akşam 2 öğün şeklinde Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılanmak üzere anlaşmalı yerlerden sağlanmaktadır. Kantin ve market ihtiyaçları tutulanların talepleri doğrultusunda görevlilerce karşılanmaktadır. Su ihtiyacının hazır şişelenmiş su kullanılarak giderildiği anlaşılmıştır. Yine tutulanların acil ihtiyaçları için, 7/24 kamera sistemi ile nezarethane sorumlusu tarafından gözlem yapıldığı, kameralardan ortam sesinin duyulduğu, tutulanların sesle bir ihtiyaçlarını bildirmeleri halinde uygun olan taleplerinin yerine getirildiği görevlilerce ifade edilmiştir.
- 39.Nezarethanede 2 adet alaturka tuvalet, 2 adet sıcak su imkânı olan duş ve lavabo ile 1 adet engelli tuvaleti bulunmaktadır. Tuvalet ve duş alanlarının yeterli büyüklükte ve fayansla kaplı olduğu görülmüştür. Birer adet banyo ve tuvalet hijyenik konumda iken, diğer banyo ve tuvaletin hijyenik olmadığı tespit edilmiştir. Yetkililerce sadece birer adet banyo ve tuvaletin aktif olarak kullanıldığı, aktif olarak kullanılmayan banyo ve tuvaletlerin ise çoğunlukla kilitlendiği, söz konusu kirliliğin bu sebeple meydana geldiği belirtilmiştir. Bir tuvalette tuvalet kâğıdı bulunmadığı, bir banyoda ise duş başlığının mevcut olmadığı görülmüştür. Diğer banyoda kullanılan duş başlığının güvenlik tedbirlerine uygun olarak sabitlendiği anlaşılmıştır. Engelli tuvaleti nezarethanelerin bulunduğu yerin uzağındadır. İçerisinde tutamaç ve klozet bulunmaktadır. Lambası çalışmamaktadır. Sabun ve peçete bulunmaktadır. Ayrıca tuvalet girişinde, tuvalete girmeyi zorlaştıran delil kurutma cihazının olduğu görülmüştür.

40.1 adet ifade alma odası mevcuttur. İfade alma odasında ifade alma işlemi esnasında kapının kilitlendiği, yetkili kimse dışında kimsenin giremediği, 7/24 sesli kamera kaydı yapıldığı yetkililerce ifade edilmiştir. İfade alma odasında masa ve sandalye imkânlarının yeterli olduğu, odanın temiz olduğu görülmüştür. Ayrıca 1 adet müdafî görüşme odası mevcuttur. Yeterli masa ve sandalyenin bulunduğu ve temiz olduğu gözlenen oda, tutulanın kendisine veya bir başkasına zarar vermeyecek şekilde ve müdafî ile birebir görüşme imkânı sağlayacak şekilde yapılmış olup, aynı zamanda tutulan ve müdafinin konuşmalarının başkalarının duymayacağı şekilde yalıtılmıştır. Teşhis odası olarak kullanılan odada ise kullanıma engel bir durum yoktur.

41.Kurum personelinin, Polis Okulları ve Polis Eğitim Merkezlerinde insan hakları alanında eğitim alarak mezun oldukları, insan hakları konusunda her yıl düzenlenen hizmet içi eğitime katıldıkları, ancak 2020 yılında planlanan konferans ve eğitimlere Korona virüs (COVID-19) salgını sebebiyle ara verildiği bilgisi alınmıştır.

42.Kurumda 24 Saat esasına göre çalışan yeteri kadar kadın ve erkek personel bulunmaktadır.

43.Tüm nezarethaneyi görececek şekilde 2 adet güvenlik kamerası bulunmakta olup, kameralar nezarethane sorumlusunun bulunduğu odadan nezarethane sorumlusu tarafından sürekli olarak izlenmektedir. Güvenlik kameraları 24 saat kayıt yapmakta olup, görüntüleri 90 güne kadar saklanmaktadır. Elektrik kesintisi vb. durumlar için Jeneratör bulunmaktadır. Personelin görüntüleri izleyebilecekleri özel bir alan bulunmaktadır.

44.Kayıt defterlerinde yapılan fiziki incelemede, defterlerin; nezarete alınacak kişinin kimlik bilgileri, gözüaltına alınmasına ilişkin esas bilgiler, giriş işlemlerine ilişkin bilgiler, şüpheli ile ilgili işlemlere ilişkin bilgiler ve çıkış işlemlerine ilişkin bilgileri ihtiva ettikleri, bu başlıklar altında ayrıntılı olarak kayıt işlemlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.

45.Ziyaret sırasında gözüaltında bulunan, özgürlüğünden mahrum bırakılan bir kişi ile görüşme yapılmıştır. Özgürlüğünden mahrum bırakılan, nezarethaneye 04 Mart Perşembe'yi 05 Mart Cuma'ya bağlayan gece saat 03.00-04.00 sıralarında getirildiğini, ihtiyaçlarının karşılandığını, yakınlarına haber verildiğini, nezarethaneye getirilmeden önce doktora götürüldüğünü, nezarethanede onurunu zedeleyecek veya fiziksel olarak kötü muamele teşkil edecek herhangi bir olay yaşamadığını, kendisine tuvalet ihtiyacı için sabun verildiğini, muhafaza altına alma evrakı, yakalama tutanağı ve sanık hakları formunun kendisine verilmediğini belirtmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan, kendisine kahvaltı

verilmediğini iddia etmişse de yetkililerce kahvaltının geldiği fakat tutulunun uyuması sebebiyle kendisine kahvaltının verilemediği ifade edilmiştir.

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

Osman Tan Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler

46.TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede müdürlük idaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

47.Ancak müdafii ile tutulunun görüşmesine ve yazışmasına imkân vermeyecek ölçüde eski ve kullanılmamış dosyalar için depo olarak kullanılan, temiz ve düzenli bir görüntüye ve havalandırmaya sahip olmayan avukat görüşme odasının ulusal¹ ve uluslararası² mevzuat hükümleri doğrultusunda bütçe imkânları da göz önüne alınarak standartlara uygun hale getirilmesi,

48.Bodrum katta bulunup, pencerelerinin beton duvara bakması nedeniyle doğal ışığa erişim imkânı bulunmayan nezarethane bölümlerinde bütçe imkânları doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak tutuluların yeterli doğal ışığa erişimlerinin sağlanması³,

49.Yetkililerce güvenlik kameralarının daha sağlıklı bir görüntüye sahip olması maksadıyla, koridorda sürekli olarak tam kapasite çalıştırıldığı ifade edilen ve nezarethanede tutulan kişi ile yapılan görüşmede ışığın doğrudan hücre içine doğru geldiği için rahatsız edici olan ve

¹ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği Madde 21 şu şekildedir; "Şüpheli veya sanık vekâletname aranmaksızın müdafii ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafii ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz. Müdafii ile görüşmesinden önce ve görüşmesi sırasında, talebi hâlinde yakalanan kişiye kalem ve kâğıt verilir. Soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla ve yakalanan kişi isterse, vekâletname aranmaksızın en çok üç müdafii ifadede hazır bulunabilir. Her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odası ayrılır."

² "Tüm tutuklu ve hükümlülerin hukuki görüş alma hakkı olmalıdır ve kurum yetkililerinin bu yardımı alabilmeleri için onlara gerekli makul fiziki imkânları sağlaması gereklidir." (Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 23.1 ve 98; ayrıca bakınız BM Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari kurallar, Kural 61.1)

³ Tutuklu ve hükümlülerin barınma alanlarındaki pencereler:

- tutuklu ve hükümlülerin gün ışığı ile okumasına imkân verecek kadar büyük
- temiz havanın girmesine imkân verecek şekilde olmalıdır (yeterli klima sistemi yoksa) (Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 18.2)

özellikle gece uyumada sorun oluşturan projektörün, tutulanları rahatsız etmeyecek ve gece vakti uyumalarına imkân sağlayacak şekilde kullanılması,

50.Yastık bulunmayan nezarethane bölümlerinde mevcut tutulan sayısından daha fazla sayıda, eskimiş ve temiz bir görüntüye sahip olmayan battaniyelerin, hijyenik koşullara uyularak temiz ve kullanıma uygun bir şekilde muhafaza edilmesi, ihtiyaç fazlası battaniyelerin nezarethane bölümlerinde tutulmaması, tutulanlara dinlenmeleri sırasında kullanmaları için imkanlar ölçüsünde temiz yastık temin edilmesi⁴,

51.Özgürlüğünden mahrum bırakılanların üzerinde uyumak zorunda kaldıkları, üstünde herhangi bir yumuşak mat veya şilte bulunmayan ahşap malzemeden imal edilen sabit ve dayanıklı oturma alanlarının, tutulanların uyumalarına ve dinlenmelerine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi,

52.Sabun, tuvalet kâğıdı ve dezenfektan gibi temizlik ürünlerinin bulunmadığı aynı zamanda yeterince temiz olmadığı görülen tuvalet, lavabo ve duş alanlarında kişisel bakım ve temizlik olanaklarının sağlanması, tuvaletlerdeki tuvalet kâğıdı ve temizlik malzemelerinin düzenli şekilde kontrol edilerek temin edilmesi⁵,

53.Engelli bireylerin kullanımına uygun tuvalet, duş ve lavabonun bulunmaması nedeniyle bütçe imkânları doğrultusunda özgürlüğünden alıkonulan engelli bireylerin insan onuruna yakışır bir şekilde tutulması için makul düzenlemelerin yapılması⁶,

⁴ “-Odalar, eşyalar dahil, makul düzeyde bakımlı olmalı ve yaşam alanlarının temiz ve hijyenik tutulması için her türlü çaba sarf edilmelidir.

- Her türlü parazit salgınıyla etkin bir şekilde mücadele edilmelidir.” (CPT, Ceza İnfaz Kurumlarında mahkum başına düşen yaşam alanı: CPT standartları, <https://rm.coe.int/1680727fa5>, s.7, bakım ve temizlik durumu başlıklı kısım)

⁵ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında REC (2006) 2 sayılı tavsiye kararının 19.6 nolu kuralı şu şekildedir; “Mahpusların temizlik koşullarını yerine getirebilmeleri için cezaevi yetkilileri onlara tuvalet malzemeleri de dâhil olmak üzere genel temizlik alet ve malzemelerini sağlamalıdır.”

19.3 nolu kurala göre ise “Mahpuslar, hijyene ve mahremiyete saygı gösteren sıhhi imkânlarla her an ulaşabilmelidirler.”

⁶ BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin “Kişi özgürlüğü ve güvenliği” başlıklı 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir; “Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”

Aynı sözleşmenin 2. Maddesi şu şekildedir; ““Makul düzenleme”, engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade eder.”

- 54.Sabah-akşam 2 öğün kumanya şeklinde beslenen tutulanlara verilen öğün sayısının ikiden üçe çıkarılması,
- 55.Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 30'a göre⁷ eğitim görmüş olması gereken nezarethane personelinin 2020 yılında salgın nedeniyle yeterli sayıda hizmet içi eğitim almadıkları anlaşıldığından, personelin Covid-19 salgımından korunma şartlarına riayet edilerek, yakalanan veya gözaltına alınanların hak ve özgürlüklerinin korunması konusunda hizmet içi eğitime tabi tutulması,
- 56.Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4⁸, madde 6/7⁹ ve madde 10/1-c¹⁰'ye göre özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiye yazılı olarak verilmesi emredilen üzerinden çıkan eşya ve paralara ilişkin muhafaza altına alma tutanağı; suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağına ilişkin tutanak ve son olarak hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığına ilişkin tutanağın özgürlüğünden mahrum bırakılanlara verilmediği, bu nedenle Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4, madde 6/7 ve madde 10/1-c'ye göre tanzim edilecek tutanakların özgürlüğünden yoksun bırakılanlara bizzat yazılı olarak teslim edilmesi,

İncek Şehit Hayati Tokgöz Polis Merkezi Amirliğine Yönelik Değerlendirme ve Tavsiyeler

⁷ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 30 şu şekildedir; "Bu Yönetmelikle kolluk kuvvetine verilen görevleri yerine getiren personelin eğitim görmüş olması gerekir."

⁸ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4 şu şekildedir; "Yakalanan kişiye, suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir."

⁹ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/7 şu şekildedir; "Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten bu Yönetmeliğe ekli "Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu" (EK-A) tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir."

¹⁰ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 10/1-c şu şekildedir; "c) Üzerinden çıkan eşya ve para muhafaza altına alınır. Paranın nev'i, seri numarası ve miktarı, eşyanın vasıfları ve markasını belirten bir tutanak düzenlenir ve bu tutanağın bir sureti üstü aranan kişiye verilir."

57. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Adil Yargılanma Hakkı başlıklı 6. Maddesi uyarınca bir suç ile itham edilen herkesin kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek hakkına sahip olduğu dikkate alındığında, özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancı uyruklu kişilerin anlayacakları dilde haklarını gösteren formların tanzim edilmesi¹¹,
58. Yastık bulunmayan nezarethane bölümlerindeki yıpranmış battaniyelerin yenileri ile değiştirilerek tutulanlara dinlenmeleri sırasında kullanmaları için imkânlar ölçüsünde yastık temin edilmesi¹²,
59. Sabah-akşam 2 öğün şeklinde beslenen tutulanlara verilen öğün sayısının ikiden üçe çıkarılması,
60. Tuvalet kâğıdı gibi temizlik ürünleri ile duş başlığı bulunmayan, aynı zamanda yeterince temiz olmadığı görülen tuvalet ve duş alanlarında kişisel bakım ve temizlik olanaklarının sağlanması, tuvaletlerdeki tuvalet kâğıdı ve temizlik malzemelerinin düzenli şekilde kontrol edilerek temin edilmesi¹³,
61. Engelli tuvaletinde bulunup, tuvaletin amacına uygun olarak kullanımını zorlaştıran delil kurutma cihazının bu bölümden çıkarılarak, çalışmayan tuvalet lambasının değiştirilmesi¹⁴,

¹¹ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Maddesinin 3. Fıkrası şu şekildedir; “3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek...”

¹² “-Odalar, eşyalar dahil, makul düzeyde bakımlı olmalı ve yaşam alanlarının temiz ve hijyenik tutulması için her türlü çaba sarf edilmelidir.

- Her türlü parazit salgınıyla etkin bir şekilde mücadele edilmelidir.” (CPT, Ceza İnfaz Kurumlarında mahkum başına düşen yaşam alanı: CPT standartları, <https://rm.coe.int/1680727fa5>, s.7, bakım ve temizlik durumu başlıklı kısım)

¹³ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında REC (2006) 2 sayılı tavsiye kararının 19.6 nolu kuralı şu şekildedir; “Mahpusların temizlik koşullarını yerine getirebilmeleri için cezaevi yetkilileri onlara tuvalet malzemeleri de dâhil olmak üzere genel temizlik alet ve malzemelerini sağlamalıdır.”

19.3 nolu kurala göre ise “Mahpuslar, hijyene ve mahremiyete saygı gösteren sıhhi imkânlara her an ulaşabilmelidirler.”

¹⁴ BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin “Kişi özgürlüğü ve güvenliği” başlıklı 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir; “Taraflar Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.”

Aynı sözleşmenin 2. Maddesi şu şekildedir; ““Makul düzenleme”, engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeleri ifade eder.”

62. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4¹⁵, madde 6/7¹⁶ ve madde 10/1-c¹⁷ 'ye göre özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiye yazılı olarak verilmesi emredilen üzerinden çıkan eşya ve paralara ilişkin muhafaza altına alma tutanağı; suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağına ilişkin tutanak ve son olarak hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığına ilişkin tutanağın özgürlüğünden mahrum bırakılanlara verilmediği, bu nedenle Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4, madde 6/7 ve madde 10/1-c'ye göre tanzim edilecek tutanakların özgürlüğünden yoksun bırakılanlara bizzat yazılı olarak teslim edilmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁵ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/4 şu şekildedir; "Yakalanan kişiye, suç ayırımı gözetilmeksizin yakalama sebebi ve hakkındaki iddialar ile susma ve müdafiden yararlanma, yakalanmaya itiraz etme hakları ile diğer kanunî hakları ve itiraz hakkını nasıl kullanacağı, herhâlde yazılı, bunun hemen mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl bildirilir."

¹⁶ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 6/7 şu şekildedir; "Yakalama işlemi bir tutanağa bağlanır. Bu tutanağa yakalananın, hangi suç nedeniyle, hangi koşullarda, hangi yer ve zamanda yakalandığı, yakalamayı kimlerin yaptığı, hangi kolluk mensubunca tespit edildiği, haklarının tam olarak anlatıldığı açıkça yazılır, bu tutanağın bir sureti yakalanan kişiye verilir. Bu kişiye ayrıca haklarının yazılı olarak bildirildiğini ve kendisi tarafından da bu hususun anlaşıldığını belirten bu Yönetmeliğe ekli "Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı Şüpheli ve Sanık Hakları Formu" (EK-A) tanzim edilerek imzalı bir örneği verilir."

¹⁷ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği madde 10/1-c şu şekildedir; "c) Üzerinden çıkan eşya ve para muhafaza altına alınır. Paranın nev'i, seri numarası ve miktarı, eşyanın vasıfları ve markasını belirten bir tutanak düzenlenir ve bu tutanağın bir sureti üstü aranan kişiye verilir."